

Skjemainformasjon

Skjema	Norges dokumentarv - nominasjonsskjema
Referanse	1004059
Innsendt	20.06.2014 15:04:31

Sammendrag

Sammendrag

Tittel på dokument(er)/arkiv(er) som nomineres

Ruth Maiers arkiv

Sammendrag (maks 3000 tegn)

Ruth Maier ble født i en jødisk familie i Wien den 10. november 1920. Ruths Maiers familie tilhørte Wiens rundt 200 000 sekulariserte og assimilerte jødiske borgere, som frem til Østerrikes innlemmelse i det nazistiske Tyskland var en integrert del av den østerrikske middelklassen. Etter den nazistiske annekasjonen av Østerrike ble de østerrikske jødernes levekår stadig mer uutholdelige, og familien Maier så emigrasjon som den eneste utveien. Ruths søster, Judith, fikk opphold i England og flyktet 11. desember. Ruth fikk visum i Norge, og kom som flyktning til Lillestrøm i slutten av januar 1939.

Et drøyt år senere ble Norge okkupert, og Ruth Maier og de andre jødene som hadde flyktet fra nazistene kom igjen under sine overgriperes herredømme. Den 4. mars 1942 besvarte Ruth Maier «Spørreskjema for jøder i Norge». I september 1942 flyttet hun til Oslo, og bare en drøy måned senere begynte den store arrestasjonen av mannlige jøder i Norge. Ruth Maier ble selv arrestert en måned senere, deportert med Donau den 26. november, og drept ved ankomst i Auschwitz den 1. desember 1942.

Ruth Maiers arkiv består av hennes åtte originale bevarte dagbøker, skrevet i perioden 1933-1942, samt en mengde brev skrevet til lillesøsteren Judith, som flyktet til England i desember 1938. Deler av arkivmaterialet er skrevet på tysk, mens mange av dagboknotatene fra tiden som flyktning i Norge er skrevet på norsk. Arkivet gir ikke bare innblikk i jødiske flyktnings tilværelse i Norge i perioden like før og under okkupasjonen, men belyser også forfølgelsene av den jødiske minoriteten i Norge under krigen, og jødiske reaksjoner og refleksjoner i møte med diskrimineringen. En knapp måned før deportasjonen med Donau noterte Ruth Maier følgende i sin dagbok: «De arresterer jøder. Alle mannlige jøder fra 16 til 72 år. Jødiske forretninger er stengt. Det forbauser meg ikke. Jeg blir bare kvalm.»

Samtidig bærer dagbøkene også preg av Ruths forsøk på tilpasning og bestrebelse på å leve et normalt liv, og en ung kvinnes opplevelser av dagliglivets opp- og nedture. Ruth var svært interessert i litteratur og kunst, og både dagbøkene og brevene inneholder foruten notater også enkelte illustrasjoner og dikt. Dokumentene i Ruth Maiers arkiv er dessuten unike i norsk sammenheng, ettersom de utgjør en detaljert personlig beretning knyttet til Holocaust i Norge - skrevet mens krigen utspilte seg av en som ikke overlevde. Ved å innlemmes i Norges dokumentarv vil Ruth Maiers arkiv både belyse ulike aspekter ved Holocaust i Norge, og samtidig sikre Ruth Maiers plass i den norske nasjonale bevisstheten og minnekulturen.

Opplysninger om søker

Opplysninger om søker

Navn på søker	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Søkers tilknytning til den nominerte dokumentarven	Depotinstitusjon

Kontaktperson(er)

Navn	Ewa Mork
Stilling	Leder for Dokumentasjonsavdelingen
E-postadresse	e.m.mork@hlsenteret.no
Telefonnummer	22842111
Navn	Jan Brustad
Stilling	Dokumentasjonsmedarbeider
E-postadresse	jabrusta@hlsenteret.no
Telefonnummer	22842114

Fullmaktserklæring

Jeg bekrefter at jeg har fullmakt til å nominere dokumentarven som beskrives i dette nominasjonsskjemaet til Norges dokumentarv

Navn	Ewa Mork
Stilling	Leder for Dokumentasjonsavdelingen
Institusjon	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Identifikasjon og beskrivelse

Identifikasjon og bekskrivelse av dokumentarven

Nøyaktig tittel på dokumentarven, omfang, datering (ytterår) og navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom

Ruth Maiers arkiv (1933-1942)

Dokumentarven består av 69 brev og åtte dagbøker. Seks av dagbøkene dekker perioden mai 1933 og desember 1938. To er fra perioden 1940 til 1942. De er ført på tysk og norsk.

Korrespondansen er ført på tysk. Det første brevet i samlingen er datert 23.1.1939, det siste 26.8.1941. Med unntak av ett, er alle brevene skrevet av Ruth til søsteren Judith Maier i 1939, og til resten av familien senere.

Institusjonens navn på diplommet:

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Visuell dokumentasjon

- Bevaringsplan.doc
- Folkemus_Nominasjon_av_Ruth_Maiers_.docx
- 2014StøtteerklæringGNF.docx
- DMT.docx
- Fwd_Fra_rektor_UiO_Støtte_til_norminasjon.msg
- Støtteerklæring__Ruth_Maier_Riksteater.docx
- Jødisk_museum.pdf
- Foto_Chris_Harrison.png
- 57__26_08_41.PDF
- RM_brev.pdf

Kataloginformasjon/arkivbeskrivelse/arkivreferanse

Proveniens (opprinnelse)

Ruth Maier førte regelmessig sine dagbøker og korrespondanse mens hun levde i Oslo 1939-1942. Hun tok også med seg sine eldre dagbøker fra Wien. Hun ble deportert fra Oslo og ble drept i Auschwitz 01.12.1942.

Ruths nære venninne, Gunvor Hofmo, bevarte Ruths etterlatte eiendeler i Oslo, deriblant hennes dagbøker. Ved Gunvor Hofmos bortgang i 1995 kom Ruths eiendeler i Jan Erik Volds besittelse. I 1997 tok han kontakt med Ruths søster, Judith, som overlot Ruths brev til ham. Jan Erik Vold har overlatt dokumentene til HL-senteret i 2009.

Bibliografi

Henmo, Invill, «Den som ikke kan velge». I Løvetann 22(1999) nr 6

Mirsky, Mark Jay , «Ruth Maier - en av oss». I Samtiden (2012) nr 2

Vaglum, Per,» Dokumentarisk teater som berører». I Tidsskrift for Den norske legeförening 133(2013) nr 8

Vold, Jan Erik [red.], Ruth Maiers dagbok: en jødisk flyktning i Norge, [Oslo], Gyldendal, 2007

Wolferd, Raimund, «En snublestein for Ruth Maier». I Lambda Nordica 16(2011) nr 1

Støtteerklæringer

Støtteerklæring

- Bevaringsplan.doc
- Folkemus_Nominasjon_av_Ruth_Maiers_.docx
- 2014StøtteerklæringGNF.docx
- DMT.docx
- Fwd_Fra_rektor_UiO_Støtte_til_norminasjon.msg
- Støtteerklæring__Ruth_Maier_Riksteater.docx
- Jødisk_museum.pdf
- Foto_Chris_Harrison.png
- 57__26_08_41.PDF
- RM_brev.pdf

Juridiske forhold

Juridiske forhold

Hvem eier dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn

Adresse

Telefon

E-post

Hvem forvalter dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	HL-senteret, Dokumentasjonsavdelingen
Adresse	Postboks 1168 Blindern, 0318 Oslo
Telefon	22842111
E-post	bibliotek@hlsenteret.no

Tilgang

Vil det være faktorer som begrenser offentlig tilgang til dokumentene? Beskriv dem i så fall nedenfor.

Dokumentarven er tilgjengelig i HL-senterets lokaler. Innholdet er publisert i 2007 i boken "Ruth Maiers dagbok", (red. Jan Erik Vold). Boken er også oversatt til mange europeiske språk. Alle brevene er skannet, og det planlegges digitalisering av dagbøkene.

Opphavsrett

Beskriv den opphavsrettslige statusen til dokumentarven.

Opphavspersonen, Ruth Maier, døde 1.12.1942. Store deler av materialet ble publisert i 2007.

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Autentisitet

Det er ikke tvil om at brevene Ruth Maier sendte til sin søster er autentiske. Autentisiteten til dagbøkene er bekreftet av Gunnvor Hoffmo og søsteren til Ruth Maier, Judith Suschitzky. Fakta som er beskrevet i dokumentene er etterprøvbare.

Nasjonal betydning

Ruth Maiers arkiv er uten tvil av nasjonal betydning. Dagbøkene og brevene utgjør en unik skildring av det mørkeste kapittelet i norsk okkupasjonshistorie - forsøket på å utsette den jødiske minoriteten i Norge. Maiers tekster er svært velskrevne, og veksler mellom å gi et innblikk i samtidens dramatiske hendelser og en ung jødisk kvinnes forsøk på å leve et normalt hverdagsliv. Dokumentene belyser på en unik måte også skjebnen til de rundt 400 jødiske flyktingene som kom til Norge fra Østerrike, Tyskland og Tsjekkoslovakia mot slutten av 1930-tallet. Det er dessuten ytterst få av de personlige beretningene om Holocaust i Norge som ble skrevet under krigen.

Tilleggsriterier

Dokumentenes nasjonale betydning må bli bekreftet gjennom ett eller flere av disse kriteriene

Tid

Ruth Maiers arkiv er representativt for sentrale hendelser og utviklingstrekk under den største krisen i moderne norsk historie, den nazistiske okkupasjonen 1940-45, og da spesielt den jødiske minoritetens historie i Norge like før og under okkupasjonen.

Sted

Mennesker

Konteksten rundt dokumentenes tilblivelse utgjør og belyser viktige sider ved både menneskelig atferd og politisk utvikling. Dokumentene gir et slående innblikk i menneskelig atferd i møte med forfølgelse og diskriminering. På et mer overflatisk nivå belyses også de mørkeste sidene ved menneskelig atferd gjennom beskrivelsen av gjerningsmenneskenes overgrep mot den jødiske minoriteten i både Østerrike og Norge.

Emne og tema

Form og stil

Foruten å være et unikt eksempel på en personlig førstehåndsberetning om Holocaust, skrevet mens krigen pågikk, har dokumentene også en kunstnerisk og språklig verdi. Dette gjelder i særlig grad dagbøkene, som er skrevet med et bemerkelsesverdig godt språk av den unge og intellektuelt anlagte Maier. Forfatteren gjør seg flere filosofiske betraktninger rundt situasjonen og tiden hun befinner seg i, og ved siden av dagboknotatene inneholder dagbøkene og brevene også skisser, akvareller og dikt.

Sosial, åndelig eller kulturell verdi

Ruth Maiers arkiv har ved siden av sin åpenbare historiske verdi også en verdi for dagens samfunn. Dokumentene har verdi i kraft av å være levninger etter det europeiske jødiske samfunnet - og berører spesielt sterkt den sårbare jødiske minoriteten i Norge. Historien som belyses i arkivet gir videre mennesker i dagens samfunn en tydelig påminnelse om faren ved både totalitære ideologier og konstruksjonen av ekskluderende nasjonale fellesskap med tilhørende fiendebilder og utpeking av grupper som settes utenfor fellesskapet.

Utfyllende opplysninger

Utfyllende opplysninger

Sjeldenhet

Ruth Maiers arkiv inneholder utvilsomt dokumenter som på en unik måte representerer den dramatiske tiden de har sitt opphav fra. Det er flere aspekter ved dokumentene som understreker deres sjeldenhet i en norsk kontekst. Alle norske personlige beretninger om Holocaust er skrevet av overlevende jøder i etterkrigstiden. Ruth Maiers dagbok utgjør derimot en personlig beretning skrevet av en av de deporterte som aldri kom tilbake, skrevet i krigens samtid, uten å være farget av verken kunnskaper om hva som ventet etter arrestasjon og deportasjon eller tanker om å være noe annet enn private notater og refleksjoner i møte med en vanskelig tid. Dagbøkene er også ført i et bemerkelsesverdig godt språk, og både brevene og dagbøkene inneholder flere kunstneriske og lyriske innslag.

Integritet

Dokumentarven omfatter Ruth Maiers brev og dagbøker. Dagbøker fra noen perioder mangler og det er ukjent hvorvidt de fortsatt finnes.

Perioden som er interessant for Norge, 1939-1942, er fullstendig dekket i dagbøkene og korrespondansen.

Representativitet

Ruth Maiers arkiv nomineres både for dokumentenes sjeldenhet og fordi de er representative for et viktig tema ved okkupasjonstiden i Norge - forsøket på å utslette den jødiske minoriteten.

Konsultasjon og samtykke

Konsultasjon og samtykke

Har dokumentarvens eier(e) og forvalter(e) blitt orientert om og godkjent nominasjonen?

Ja

Vurdering av risiko

Vurdering av risiko

Gi en beskrivelse av i hvor stor grad den nominerte dokumentarven er truet.

Dokumentene oppbevares forsvarlig i et brannsikkert rom i HL-senterets arkiver. De klimatiske forholdene er egnet til oppbevaring av papir.

Bevaringsplan

Bevaringsplan

Inngår dokumentarven i en bevaringsplan?

Nei

Hvis ja, last opp et sammendrag av bevaringsplanen. Hvis nei, last opp opplysninger om de nåværende bevaringsforholdene og forvaltningen av dokumentarven.

Vedlegg

- Bevaringsplan.doc
- Folkemus_Nominasjon_av_Ruth_Maiers_.docx
- 2014StøtteerklæringGNF.docx
- DMT.docx
- Fwd_Fra_rektor_UiO_Støtte_til_norminasjon.msg
- Støtteerklæring__Ruth_Maier_Riksteater.docx
- Jødisk_museum.pdf
- Foto_Chris_Harrison.png
- 57__26_08_41.PDF
- RM_brev.pdf

Resultat og tilleggsinformasjon

Resultatet av nominasjonen og ev. tilleggsinformasjon

Hva ønsker din institusjon å oppnå ved å få dokumenter innskrevet i Norges dokumentarv? Kom med eventuell tilleggsinformasjon som støtter en innskriving i Norges dokumentarv.

Kunnskapen om Holocaust i Norge må formidles til stadig nye generasjoner.

Denne unge kvinnens personlige beretning vil aldri miste sin aktualitet, og appellerer til alle aldersgrupper og miljøer, kanskje spesielt dagens minoritetsungdom. Dagbøkene og brevene rammer inn både de lange linjene i okkupasjonshistorien og de små hendelser i en flyktnings liv. Autentisiteten og det hverdagslige i de enkle heftene har en unik formidlingsverdi.

Gjennom innlemmelse av Ruth Maiers arkiv i Norges dokumentarv ønsker vi også å sikre Ruth Maiers velfortjente plass i den norske nasjonale bevisstheten og minnekulturen.